

Спеціалізованій вченій раді Д 58.052.05
Тернопільського національного
технічного університету
імені Івана Пулюя

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
МІЗЮКА БОГДАНА МИХАЙЛОВИЧА
на дисертацію Фаловича Володимира Андрійовича
«Формування та розвиток комплексу емерджентних якостей в ланцюгу
поставок на ринку товарів промислового призначення», подану на
здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю
08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

В умовах функціонування глобальної економіки формування ланцюгів поставок продукції промислових підприємств набуває певних особливостей. Процес матеріалоруху в глобальній економіці виконує інтегруючу роль, об'єднуючи його елементи в цілісну безперервну функціонуючу систему інтегрованих ланцюгів поставок продукції, координування діяльності яких виступає емерджентною властивістю, яка займає пріоритетне місце серед усіх властивостей ланцюга поставок.

Формування ланцюгів поставок товарів промислового призначення потребує удосконалення механізму безконфліктного, безкомпромісного впровадження у систему управління матеріальними потоками промислових підприємств у складі глобальної економічної системи комплексу емерджентних якостей.

Адаптування промислових підприємств до умов функціонування ланцюга поставок потребує розроблення необхідних заходів щодо забезпечення його провідної ролі у формуванні логістичної стратегії ланцюга поставок, щоб забезпечити свою креативність, окреслити свої силні сторони, тим

самим досягти не тільки збільшення обсягів продажу, а й подальший розвиток виробництва та підвищення конкурентоздатності продукції.

Ефективність логістичної діяльності промислових підприємств знаходиться в прямій залежності від сформованих ними логістичних ланцюгів поставок. Тому першочергового значення набуває формування та розвиток комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок з ціллю забезпечення стратегічного партнерства підприємств.

В наукових працях та прикладних розробках бракує підходів до визначення суті та змісту емерджентності ланцюгів поставок, комплексу характерних ознак цих якостей та вивчення механізмів, які лежать в основі успішного управління ланцюгами поставок та їх конкурентоспроможністю.

Це вказує на необхідність поглиблення та конкретизації теоретичних основ, удосконалення методичного інструментарію щодо формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення.

Розвиток теоретичних та прикладних зasad формування комплексу емерджентних якостей ланцюгів поставок дозволить загалом позитивно вплинути на функціонування підприємств, на зниження витрат в усьому ланцюгу поставок, підвищити ефективність його діяльності, досягти акцептованого рівня задоволення клієнтів і прибутку учасників ланцюга поставок.

Вищезазначене підтверджує актуальність теми дисертаційної роботи Фаловича Володимира Андрійовича, присвяченої розробленню теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення з метою підвищення ефективності відповідальності бізнесу та своєчасного забезпечення зростаючих потреб і вимог клієнта.

Вибір даної теми і об'єкта дослідження (процес формування та розвитку ланцюгів поставок товарів промислового призначення на основі логістичної концепції) свідчить про широку обізнаність автора з комплексом актуальних

проблем у розрізі стратегічних та операційних економічних рішень задля отримання конкурентоспроможного потенціалу ланцюга поставок зокрема та максимального задоволення споживачів загалом.

2. Зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження відповідає науковим напрямам кафедри промислового маркетингу Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за темами: «Маркетингові засади розвитку підприємств у висококонкурентному інноваційному середовищі» (державний реєстраційний номер 0109U008066); «Використання маркетингових інструментів для забезпечення сталого розвитку суб'єктів приватного неприбуткового сектору» (державний реєстраційний номер 0114U001309); «Маркетингові стратегії розвитку підприємств автомобілебудівної промисловості» (державний реєстраційний номер 0116U000408).

3. Ступінь обґрутованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату дозволяє констатувати глибину розроблення автором досліджуваної проблематики, суттєву новизну його наукового доробку.

Дисертаційна робота має логічну структурну побудову, її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження.

Основним науковим результатом виконаного Фаловичем В.А. дослідження є розвиток та поглиблення теоретико-методологічних, методичних та прикладних зasad комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення.

Обґрутованість наукових положень, висновків та методичних

рекомендацій обумовлена побудовою авторських досліджень з використанням масиву статистичних даних, що характеризують діяльність промислових підприємств, середовище їх функціонування, готовність цих підприємств до формування та розвитку комплексу емерджентних властивостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення.

Сукупність отриманих наукових результатів дисертаційного дослідження Фаловича В.А. є авторською розробкою щодо розв'язання актуальних проблем.

Теоретичною і методологічною основою роботи є класичні положення економічної теорії, теорії маркетингу та логістики, праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків з питань дослідження систем різних видів, проблем логістичної кооперації в ланцюгах поставок та отримання абсолютної користі від інтеграції функцій, засобів та процесів у ланцюгу поставок, а також нормативно-правові акти та закони України, матеріали державних органів статистики та результати власних досліджень.

Для забезпечення достовірності й обґрунтованості отриманих результатів застосовувалися різноманітні загальнонаукові і спеціальні методи: історико-логічний; теорії систем і системного аналізу; аналізу, синтезу та порівняння; індукції та дедукції; наукового узагальнення та систематизації; статистичної обробки результатів опитування; аналізу і графічного представлення; економетричного моделювання; статистичного аналізу; матричний.

Результати досліджень пройшли апробацію в процесі участі у 32 державних, міжнародних наукових та науково-практичних конференціях. Рекомендації автора щодо розроблення теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення були використані у діяльності вітчизняних та закордонних підприємств, органах державного управління та знайшли своє використання у навчальному процесі в Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя та Тернопільському національному економічному університеті, що підтверджується офіційними документами.

Последнюючи все це, автор з достатньою аргументованістю та

достовірністю розробляє методичні підходи і практичні рекомендації щодо формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення на основі розширення принципів логістичної реструктуризації ланцюга поставок з метою набуття ним потенціалу емерджентності; розвитку методів удосконалення ланцюгів поставок товарів промислового призначення на основі узагальнення ознак, дотичних до створення доданої вартості, та методу ідентифікації місць поділу ланцюга поставок на послідовні фази у відповідності до зasad логістичної реструктуризації; визначення механізму та ознак класифікації логістичних процесів щодо їх впливу на рівень відповідальності ланцюгів поставок, що дозволяє, на відміну від існуючих класифікацій, здійснити семантичний поділ на групи процесів, які впливають на формування відповідальності ланцюгів поставок.

4. Наукова новизна виконаних досліджень.

Розгляд дисертації Фаловича В.А. дає підставу стверджувати, що сформульовану автором мету дослідження, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних зasad формування та розвитку емерджентних якостей ланцюга постачання товарів промислового призначення та розробленні практичних рекомендацій щодо їх практичної реалізації, та поставлені завдання вирішено, а результати дослідження характеризуються теоретичною, науково-методичною та практичною новизною.

Основні положення, які сформульовані за результатами дисертаційного дослідження, відображають особистий внесок Фаловича В.А. у наукове опрацювання поставленої проблеми. В результаті вирішення широкого кола теоретичних і методичних завдань в дисертаційній роботі одержані результати і висновки, які характеризуються науковою новизною.

Враховуючи відмінності понять, які стосуються управління ланцюгами поставок дисертантом проведено уточнення та розвинуті методи удосконалення ланцюгів поставок товарів промислового призначення на основі узагальнення ознак бізнес-процесів, реінжинірингу, мережі поставок та ін. (с. 47-51), що

уможливлює створення доданої вартості в зазначених ланцюгах та сприяє швидкому впровадженню креативних та інноваційних рішень в системі управління ланцюгами поставок.

Здобувачем на основі дослідження встановлено, що координування у ланцюгах поставок слід розглядати як наскрізну функцію управління на додаток до основних функцій менеджменту (с. 56-57), що дало автору можливість удосконалити функціональну модель управління ланцюгом поставок (с. 58-62) для досягнення очікуваного рівня гармонізації всіх учасників ланцюга поставок.

На увагу заслуговує обґрунтovаний здобувачем механізм здійснення адаптації виробничих систем до умов функціонування ланцюга поставок (с. 75-81), що дозволяє забезпечити функціональну узгодженість процесів в діяльності усіх ланок ланцюга постачання, досягти необхідного рівня спеціалізації та зниження витрат у всьому ланцюгу вартості ланцюга поставок.

Автором на основі дослідження та узагальнення літературних джерел розвинуто змістовну частину терміну «емерджентність ланцюга поставок», що ідентифікується базовими властивостями ланцюга поставок, які при взаємодії здатні утворити нову якість (с. 89-92), це дає можливість позиціонувати емерджентність в кількісно-якісних координатах і вирішувати завдання принципово нового вищого рівня.

Зацікавлення викликає узагальнена автором схема набуття ланцюгом поставок емерджентних якостей (рис. 1.14, с. 102), що дозволяє встановити напрями формування та розвитку потенціалу емерджентності ланцюгів поставок в умовах глобалізації світової економіки та досягти зростання обсягів світової торгівлі (с. 101-104).

Автор доводить, що емерджентність ланцюга поставок товарів промислового призначення формують базові детермінанти (рис. 2.1, с. 115), які сприяють підвищенню соціальної відповідальності бізнес-структур, що функціонують на ринку товарів промислового призначення (с. 114-122).

З метою втілення довгострокових стратегій в ланцюзі поставок дисертант проводить удосконалення принципів реструктуризації ланцюга (с. 126-132) так,

щоб забезпечити вищий рівень інтеграції учасників цього ланцюга, які утворюватимуть нову логістичну систему, формуватимуть новий організаційний уклад, що забезпечуватиме розвиток емерджентних якостей ланцюгів поставок (с. 137-138).

З метою уможливлення проведення реінжинірингу в ланцюгу поставок здобувачем удосконалено механізм та ознаки класифікації логістичних процесів щодо їх впливу на рівень відповідальності цього ланцюга (с. 182-186). При побудові відповідального ланцюга виникає необхідність дослідження детермінант емерджентності, що робить можливим виділення груп тих процесів, які забезпечать формування емерджентних якостей ланцюга поставок, що в свою чергу підвищить привабливість ланцюга постачання для клієнтів і партнерів, рентабельність та якість бізнесу.

Ефективність процесу постачання доцільно моніторити на основі класичних показників, однак автор пропонує власну, ним розроблену, систему показників оцінювання основних логістичних процесів в постачанні (табл. 3.13, с. 193), набір показників якої дозволяє здійснювати контроль за виконанням процесу щодо збільшення кількості замовлень, кількості клієнтів тощо та дотримуватись відповідного ступеня стандартизації логістичних процесів у ланцюгу поставок (с. 194-200).

Зацікавлення викликає проведене автором обґрунтування потенціалу системи KAIZEN щодо емерджентної властивості ланцюга поставок (с. 206-212). Впровадження цієї системи в ланцюзі поставок дасть змогу збільшити продуктивність праці й ефективність функціонування ланцюга, знизити рівень аварійності машин і устаткування, знизити рівень дефектів продукції, досягти прозорості процесів, удосконалити організаційну структуру, знизити марнотратство та усунути непотрібні та надлишкові процеси.

Автором удосконалено набір чинників у процесі економетричного дослідження нижньої частини ланцюга поставок (с. 221-248). Це дозволило виявити, що успішна діяльність підприємств машинобудування можлива лише на основі аналізу ринкової ситуації, кон'юнктурних змін та змін динаміки попиту, підвищення цінності для споживача та репутації надійного партнера та

дало можливість відповідним чином інтерпретувати результати діяльності цих підприємств і їх вплив на процес формування ланцюгів поставок. Враховуючи постійне зростання обсягів мультимодальних перевезень у світі, автором запропоновано удосконалення механізму формування мотиваційного середовища для впровадження мультимодальних технологій транспортування в ланцюги поставок з ціллю зниження частки перевезення автомобільним транспортом, покращення екологічного аспекту перевезень та розвитку операторів ринку логістичних послуг (с. 260-266).

Здобувачем встановлено, що необхідність побудови конкурентоздатних адаптивних ланцюгів поставок визначають детермінанти, означені автором в табл. 5.1 (с. 336), які дозволяють на кожному етапі виявити найважливіші з них, що найбільше впливають на гнучкість постачальників, еластичність процесів закупівель або здатність до адаптації до змін навколошнього середовища та забезпечити дії регулятивного характеру для зменшення негативних впливів. Автором доведено, що концепція Індустрія 4,0 не може відбуватись якщо підприємства не будуть склонні інвестувати у розвиток відносин у ланцюгу поставок, і запропоновано схему інвестування в новітні ІТ-технології в ланцюгах поставок товарів промислового призначення (рис. 5.9, с. 381), в результаті реалізації якої буде забезпечений доступ до будь-якої корисної інформації в будь-який час з будь-якої точки світу, що дозволить здійснювати економічно вигідне виробництво індивідуальних продуктів, гнучко реагувати на запити клієнтів та зменшити витрати в ланцюгах поставок.

Сформульовані положення, висновки і результати дослідження мають наукову новизну та слугують підґрунтям авторської цілісної теоретико-методичної концепції щодо формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення та їх практичної реалізації.

5. Теоретична цінність і практичне значення наукових результатів.

У дисертації на основі узагальнення теоретичних і прикладних досліджень сформульовані пропозиції та обґрутовані практичні рекомендації

щодо формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення. Основна спрямованість авторських пропозицій проявляється в комплексному методичному підході до змістової частини визначення поняття «емерджентність ланцюга поставок» шляхом виокремлення потенціалу емерджентності та рівня емерджентності, до доведення обов'язковості детермінант емерджентності ланцюга поставок стосовно його відповідальності у контексті сталого розвитку, що може повною мірою гарантувати екологічну та соціальну відповідальність, до формування методів удосконалення ланцюгів поставок товарів промислового призначення на основі узагальнення ознак, дотичних до створення доданої вартості, до ідентифікації місць поділу ланцюга поставок на фази у відповідності до зasad логістичної реструктуризації.

Удосконалено принципову функціональну модель управління ланцюгом поставок, яка передбачає впровадження наскрізної функції координування для досягнення очікуваного рівня гармонізації окремих учасників ланцюга поставок, принципи логістичної реструктуризації ланцюгів поставок, механізм формування мотиваційного середовища щодо впровадження мультимодальних технологій транспортування в ланцюгах поставок, механізм класифікації логістичних процесів щодо їх впливу на рівень відповідальності ланцюгів поставок.

Конкретні положення дисертації впроваджені у діяльність вітчизняних та польських підприємств. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні і методичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо прийняття обґрунтованих стратегічних і тактичних рішень в процесі формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення та створення систем їх забезпечення.

Результати дисертаційного дослідження використовуються Тернопільською обласною державною адміністрацією для обґрунтування Стратегії розвитку Тернопільської області (довідка про впровадження № 03-478 від 21.05.2018 р.); ТОВ «МВ СТЕЛЛАР» для формування збірних поставок під

час перевезення вантажів (довідка про впровадження №102922 від 23.05.2018 р.); ПАТ «Тернопільський радіозавод «Оріон» для вирішення проблем гармонізації функціональних стратегій учасників ланцюгів поставок і адаптування провідної ланки до умов функціонування в ланцюгах поставок (довідка про впровадження №444/344 від 22.05.2018 р.); ТзОВ «ОСП Корпорація «Ватра» для проведення адаптації виробничих систем до умов функціонування в ланцюгах поставок (довідка про впровадження №388 від 21.05.2018 р.); ТзОВ «Завод газового обладнання «Альфа-Газпромкомплект» для впровадження концепції створення ефективного ланцюга поставок завдяки встановленню тривалих інтегрованих зв'язків і консолідованої відповідальності його учасників (довідка про впровадження №47 від 23.05.2018 р.); ТзОВ «Бумеранг» для формування відповідальності в ланцюгах поставок шляхом впровадження мультимодальних технологій транспортування (довідка про впровадження №39 від 24.07.2018 р.); підприємством «Petecki», Республіка Польща, для формування відповідального ланцюга поставок шляхом впровадження зasad екологічності у верхній і внутрішніх частинах ланцюга поставок з використанням новітніх ощадливих і «чистих» технологій (довідка про впровадження №625/3 від 14.02.2018 р.).

Теоретичні положення, дослідження та методичні розробки дисертації знайшли використання у навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулія кафедрою промислового маркетингу при підготовці і викладанні дисциплін «Логістика», «Новітній маркетинг», «Стратегічний маркетинг», «Маркетинговий менеджмент», «Маркетингова політика розподілу», «Євромаркетинг» (акт про впровадження від 22.05.2018 р.), а також Тернопільського національного економічного університету для проведення лекційних і практичних занять з дисциплін «Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств», «Управління ефективністю фірми», «Інвестиційна діяльність промислового підприємства», «Підприємство на ринку промислових товарів» (довідка про впровадження № 126-27/932 від 23.05.2018 р.).

6. Повнота викладення наукових положень в опублікованих працях і авторефераті.

Результати дисертації достатньо повно відображені в 69 наукових працях, зокрема у 11 монографіях, з них одна – одноосібна (15,5 друк. арк.), 27 публікаціях – у наукових фахових виданнях України, з них 10 – у виданнях України, які включені до міжнародних науково-метрических баз, в т.ч. 1 – в Scopus, 2 – у наукових періодичних виданнях іншої держави. Загальний обсяг друкованих робіт за темою дисертаційного дослідження становить 108,11 друк. арк., з яких особисто автору належить 87,88 друк. арк.

Вивчення матеріалів дослідження та автореферату здобувача свідчать про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. В авторефераті в повній мірі розкрито основні наукові результати, які отримано в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи. Автореферат ґрутовно розкриває зміст дисертації, в ньому відсутні надмірні подробиці та інформація, якої немає в дисертації.

7. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Відзначаючи достатній рівень теоретичних та методичних розробок, що представлені в дисертаційній роботі, варто відмітити окремі зауваження та дискусійні положення.

1. Загалом позитивно оцінюючи поглиблення бази аутсорсингу від функцій та процесів до виробничих дільниць та робочих місць, додатково обґрунтування вимагають наслідки цього щодо ключових компетенцій та формування якостей ланцюга поставок (с. 76-81).

2. Оригінальним є підхід автора до концепції формування потенціалу емерджентності ланцюга поставок шляхом узгодження потенціалу окремих властивостей емерджентності. Водночас, для цього потрібно розробити відповідний механізм адаптації до умов конкретного ланцюга поставок (с. 99-100, с.101).

3. Автору доцільно було б дослідити інтерпретацію функції координування в ланцюгу поставок в розрізі типових процесів згідно моделі SCOR (планування, постачання, виробництво, збут, повернення), що сприяло би диференціації рішень у залежності від особливостей та параметрів ланцюга поставок (с.56-58, табл.. 2.1 с. 112).

4. Концепція сталого розвитку передбачає врівноваження цілей бізнесу із цілями соціальними та екологічними, що в трактування автором відповідного ланцюга поставок може означати ймовірність взаємної компенсації окремих емерджентних якостей, зокрема, надлишок відповідальності перед стейкхолдерами компенсується недостатністю відповідальності перед середовищем, а це не є метою сталого розвитку (с. 111-114).

5. Виявлення центрів відповідальності («вузьких» місць) у формуванні відповідної емерджентної якості в ланцюгу поставок можна вважати важомою перевагою логічної реструктуризації. Водночас, автору доцільно було би більш детально дослідити методи та інструменти усунення цих вузьких місць (с. 135-137).

6. У контексті прийняття в Україні законодавства щодо впровадження інноваційних технологій переміщення вантажів автор слушно відводить стимулюючі ролі відповідальності за ланцюг поставок вимогам екологічності. При цьому мусять мати місце зміни економічності ланцюга поставок, а це вимагає додаткового обґрунтування (с. 263-264).

Висловлені критичні зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Фаловича В.А., а лише свідчать про її дискусійний характер і відкривають напрями подальшої наукової роботи дисертанта.

8. Загальний висновок.

Загалом дисертація Фаловича Володимира Андрійовича є завершеною, самостійною науковою роботою. Отримані науково-обґрунтовані результати у сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо формування та розвитку комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення.

Дисертація за змістом і якістю теоретичних та практичних розробок відповідає рівню робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Вибрану тему дисертаційної роботи розкрито, мету дисертаційної роботи досягнуто, всі поставлені завдання виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Автореферат дисертації розкриває її основні положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою, змістом та, не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, має практичну спрямованість і відповідає вимогам МОН України та пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 656 від 19.08.2015 р., які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Фаловича В.А. «Формування та розвиток комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення» заслуговує присудження її автору наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:
завідувач кафедри туризму
та готельно-ресторанної справи
ПВНЗ «Львівський
торговельно-економічний
університет»,
доктор економічних наук,
професор

Б.М. Мізюк

Підпис д.е.н., проф. Мізюка Б.М. засвідчує
Вчений секретар
ПВНЗ «Львівський
торговельно-економічний
університет»

